

Міністерство охорони здоров'я України
Полтавський державний медичний університет

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ
ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
У МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Матеріали науково-практичної конференції
з міжнародною участю
28 березня 2024 року

ПОЛТАВА – 2024

Дехто може вузько визначати сферу своїх зобов'язань; так само і підопічним може бракувати навичок і впевненості, щоб розширити власний порядок денний, включивши в нього сфери, в яких потрібна порада. Установлення чітких очікувань, ефективна комунікація, виділення часу, чуйність і партнерство – мінімальні стандарти для ефективного наставництва. Крім того, ментори й підопічні можуть мати різні цілі та рівень відданості в досягненні мети. У межах класичної дуальної моделі розподілення влади на користь наставника таке менторство може стати навіть нав'язливим, коли інтереси наставника переважають над інтересами підопічного.

Ментори зазвичай хочуть, щоб їхні підопічні були енергійними, шанобливими, здатними завершувати справи (тобто доводити розпочате до кінця), і бажано достроково. Іноді підопічні не здатні відмовити ментору в проханні й беруться за проекти, які їх мало цікавлять. І в разі невиконання завдання здатні розчарувати ментора. Хороші підопічні/стажери активні, уважні та здатні на зворотний зв'язок. Ролі й обов'язки обох сторін мають бути чітко визначені на початку відносин наставництва.

Лікарі-стоматологи прагнуть використовувати свої знання й навички для покращення здоров'я і благополуччя своїх пацієнтів. Професійне наставництво сприятиме вирішенню цього завдання шляхом розвитку наступного покоління професіоналів, які сформулюють бачення перспективних напрямів у наукових дослідженнях, лікуванні, профілактиці стоматологічних хвороб. Структуровані програми наставництва вважаємо важливим компонентом цього процесу.

Список використаної літератури

1. Frei E, Stamm M, Buddeberg-Fischer B. Mentoring programs for medical students--a review of the PubMed literature 2000-2008. BMC Med Educ. 2010;10:32. Published 2010 Apr 30. doi:10.1186/1472-6920-10-32
2. Geraci SA, Thigpen SC. A Review of Mentoring in Academic Medicine. Am J Med Sci. 2017;353(2):151-157. doi:10.1016/j.amjms.2016.12.002
3. Selden NR. Mentorship: service, education, progress. The 2015 CNS Presidential Address. J Neurosurg. 2017;126(1):158-164. doi:10.3171/2016.2.JNS152606
4. Straus SE, Johnson MO, Marquez C, Feldman MD. Characteristics of successful and failed mentoring relationships: a qualitative study across two academic health centers. Acad Med. 2013;88(1):82-89. doi:10.1097/ACM.0b013e31827647a0
5. Voytko ML, Barrett N, Courtney-Smith D, et al. Positive Value of a Women's Junior Faculty Mentoring Program: A Mentor-Mentee Analysis. J Womens Health (Larchmt). 2018;27(8):1045-1053. doi:10.1089/jwh.2017.6661
6. Приходченко С.В., Хміль Т.А., Дубина В.О., Писаренко О.А., Удальцова К.О., Тимошенко Ю.В. Переосмислення завдань розвитку і формування комунікативної компетентності лікаря в сучасних умовах. Медична освіта за новими стандартами: виклики та інтеграція в міжнародний освітній простір: зб. матеріалів навч.-наук. конф. з міжнар. уч. Полтава, 2023. С. 203-205.

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ МЕДИЧНИХ ФАХІВЦІВ НА КАФЕДРІ ФІЗИКИ

Сілкова О.В., Лобач Н.В., Макаренко О.В., Макаренко В.І.

Полтавський державний медичний університет

Розглянуто питання підвищення якості підготовки фахівців, зокрема медичного профілю, на кафедрі фізики. Визначено критерії забезпечення якості освіти: академічна доброчесність, процедура і критерії оцінювання здобувачів освіти, упровадження інформаційних технологій для організації освітнього процесу, самостійної роботи студентів.

Ключові слова: медична освіта, якість підготовки фахівців, інформаційні технології, електронні підручники.

The article examines the issue of improving the quality of training of specialists, in particular the medical profile, at the Department of Physics. The criteria for ensuring the quality of education have been defined: academic integrity, the procedure and criteria for evaluating students, the introduction of information technologies for the organization of the educational process, independent work of students.

Keywords: medical education, quality of specialist training, information technologies, electronic textbooks.

Забезпечення якості освіти – одна з головних умов мобільності, сумісності та привабливості системи вищої освіти будь-якої країни, основна складова престижу закладу вищої освіти (ЗВО).

Центральною ланкою забезпечення якості є освітній процес, який повинен включати:

- систему й механізми забезпечення академічної доброчесності учасників освітнього процесу;
- оприлюднені критерії, правила і процедури оцінювання здобувачів освіти;
- забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі для самостійної роботи здобувачів освіти;
- наявність інформаційних систем для ефективної освіти [1].
- Забезпечення якості освіти на кафедрі фізики реалізується шляхами:
- забезпечення рівня викладання, який відповідає державному стандарту якості освіти, із метою підготовки спеціалістів відповідного рівня кваліфікації;
- упровадження в навчальну діяльність сучасних та інноваційних методик і засобів надання освітніх послуг;
- виконання навчальних планів, програм, наскрізних програм навчання здобувачів освіти [4].

Для виконання цих завдань колектив кафедри широко впроваджує в освітній процес сучасні інформаційні тех-

нології.

Нині застосування новітніх інформаційних технологій у навчальному процесі стало дуже актуальним. Інформаційними технологіями вважають не тільки нові технічні засоби, а й нові форми і методи викладання, новий підхід до процесу навчання. Тому під час використання інформаційних технологій у освітній діяльності необхідно дотримуватися основних дидактичних принципів: систематичності, послідовності, доступності, диференційованого підходу, науковості, адаптивності (приспособлення до індивідуальних особливостей студента), інтерактивності (спілкування суб'єктів освітнього процесу), оптимального поєднання індивідуальної та групової роботи, підтримання в здобувача освіти стану психологічного комфорту [5].

Для ефективного впровадження інформаційних технологій в освітній процес кафедри колектив постійно працює над удосконаленням своєї професійної майстерності; створенням інформаційного освітнього простору для здобувачів освіти і педагогів; пошуком сучасних педагогічних технологій, самоосвітою; упровадженням нових ідей, методик у педагогічну практику.

Водночас важливо розуміти, що комп'ютерні технології є лише інструментом, який дає педагогу можливість якісно змінити методи, організаційні форми своєї роботи, посилювати міждисциплінарні зв'язки в навчанні, здійснювати постійне динамічне оновлення навчального процесу, його форм і методів, забезпечувати постійну адаптацію навчальних закладів до змінних зовнішніх умов і контингенту тих, хто навчається.

Слід розуміти, що навчальний матеріал легше засвоюється і найдовше зберігається в пам'яті в тому разі, коли здобувач освіти не пасивно сприймає те, що говорить педагог, а активно діє під час вивчення матеріалу. Саме тому колектив кафедри робить акцент на впровадженні в навчальний процес засобів мультимедіа, презентацій, відеороликів, комп'ютерних програм – це забезпечує формування навичок роботи з інформацією, умінь приймати оптимальне рішення, розвиває комунікативні здібності [2].

Переваги полягають в тому, що мультимедійні програми здебільшого розраховані на самостійне активне сприймання й засвоєння здобувачами освіти знань, умінь і навичок. Вони можуть обирати оптимальний темп роботи з мультимедійною програмою відповідно до індивідуальних можливостей; перевіряти правильність відповідей; використовувати в процесі сприймання й засвоєння знань необхідну зорово-слухову і текстову інформацію.

При організації самостійної роботи за допомогою інформаційних технологій маємо низку переваг:

- забезпечення оптимальної послідовності, швидкості сприйняття матеріалу, можливості самостійної організації чергування вивчення теорії, розбору прикладів, методів розв'язання типових завдань тощо;
- формування навички аналітичної і дослідницької діяльності;
- забезпечення можливості самоконтролю якості здобутих знань і навичок;
- заощадження часу, необхідного для вивчення курсу.

Крім того, колектив кафедри звертає велику увагу на розробку і видання електронних посібників із дисциплін, що викладаються на кафедрі (медична і біологічна фізика, медична інформатика) на основі спеціально розроблених комп'ютерних програм.

Електронні навчальні посібники, розроблені колективом, мають загальні властивості, а саме:

- навчальний матеріал подається на сучасному науковому рівні досягнень;
- навчальний матеріал викладається систематично, складається з елементів, що зв'язані між собою за змістом;
- використовуються можливості мультимедіа: інтерактивність, зворотний зв'язок, швидкий пошук необхідної інформації, можливість організованого доступу зі сторінок електронного підручника до необхідних інформаційних ресурсів інтернету; наявність ілюстративних прикладів і моделей; супровід текстового матеріалу аудіо- і відеоінформацією; організація різнорівневого контролю навчальних досягнень студентів; багаторівневість викладу навчального матеріалу [3].

Розроблені електронні навчальні посібники забезпечують такі дидактичні функції:

- самоосвіту, формування бажання і вміння самостійно отримувати знання, будувати власну траєкторію навчання; стимулювання навчально-пізнавальної мотивації, активності;
- розвивально-виховну, стимулювання пізнавального інтересу, бажання поглибити знання, покращити результати навчання завдяки забезпеченню індивідуальної допомоги, рекомендацій за результатами тестування;
- закріплення, створення умов для усвідомлення і глибокого засвоєння матеріалу завдяки наявності системи зв'язків; створення умов для якісного опрацювання навчального матеріалу на динамічних моделях;
- корекція й забезпечення контролю за навчально-пізнавальною діяльністю при виконанні тренувальних задач, тестів;
- інтегрування знань із різних джерел [6].

Аналіз і досвід використання електронних навчальних посібників у навчальному процесі кафедри дозволяють зробити висновок про те, що вони є ефективним засобом навчання, впливають на особистісний розвиток здобувача освіти, його якісну підготовку, сприяють підвищенню рівня зацікавленості дисциплінами.

Список використаної літератури

1. Василюк А. Якість вищої освіти: теорія і практика: навчально-методичний посібник / А.Василюк, М. Дей, В. Базелюк [та ін.]; НАПН України. – Київ; Ніжин: ПП Лисенко М. М., 2019. – 176 с.
2. Сілкова О. В. Застосування засобів мультимедіа під час самостійної роботи студентів. Актуальні питання якості медичної освіти. Матеріали XIII Всеукр. наук.-практ. конф. з міжн. уч., м.Тернопіль, 2016 р. Т. 1. С. 271–272.
3. Сілкова О.В. Контроль знань та умінь студентів вищих медичних навчальних закладів в умовах використання комп'ютерних систем: дис. ...канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2003. 245 с.

4. Сілкова О.В. Нові альтернативні інформаційні системи навчання. Наука і сучасність. 2001. Т. XXIV. С. 112-119.
5. Сілкова О. В., Іщейкіна Ю.О. Проблеми підготовки з медичної інформатики студентів вищих навчальних закладів. Вісник проблем біології і медицини. 2011. № 3. С. 128–129.
6. Advisory Committee on Medical Training. Report and Recommendations on Undergraduate Medical Education. Doc. III/F/5127/3/92. Commission of the European Communities, Brussels, 2021.

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ХІРУРГІВ-СТОМАТОЛОГІВ У ПОЛТАВСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Скікевич М.Г., Волошина Л.І., Стебловський Д.В.

Полтавський державний медичний університет

Проаналізовано сучасні вимоги до відпрацювання практичних і теоретичних навичок на прикладі навчання хірургів-стоматологів у ПДМУ на кафедрі хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії. Обґрунтовано необхідність етапного оволодіння мануальними навичками і постійного моніторингу теоретичної підготовки студентів.

Ключові слова: лікар, практичні навички, освіта, хірургічна стоматологія, щелепно-лицева хірургія.

The analysis of the current opportunities for the development of practical and theoretical skills in the application of training for dental surgeons at the PDMU at the Department of Surgical Dentistry and Maxillo-Facial Surgery is presented. The need for stage-by-stage development of manual skills of students and continuous monitoring of their theoretical training.

Keywords: doctors, practical skills, education, surgical dentistry, maxillo-facial surgery.

Збільшення потреби в Україні у висококваліфікованих лікарських кадрах ставить перед закладами вищої медичної освіти завдання оптимізації ефективності викладацької роботи, зокрема і під час проведення циклів занять із хірургічної стоматології. Перетворення, що проводяться в системі охорони здоров'я, упровадження в діагностичний і лікувальний процеси інноваційних технологій зумовили потребу суттєвого підвищення якості підготовки фахівців із вищою медичною освітою [4]. Щоб бути допущеним до професійної діяльності, випускник стоматологічного факультету має здобути післядипломну професійну освіту у вигляді інтернатури, а потім спеціалізацію з дисципліни «Хірургічна стоматологія». Подальша підготовка й удосконалення знань і вмінь лікаря відбуваються на передатестаційних і циклах підвищення лікарської кваліфікації кожні 5 років.

Реалізація компетентнісного підходу в практиці навчання студентів на кафедрі хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії передбачає не лише постійну зміну тем предмета, що вивчаються, з урахуванням новітніх досягнень світової науки і практики, а й підбір відповідних методів, прийомів і технологій навчання.

У медико-дидактичній площині формування соціальної, особистісної та професійної компетентності студента – завдання не просте, тому що необхідно створити навчальне середовище, в якому той розуміє конкретну освітню мету. Запропоновані методи навчання сприяють досягненню цієї мети.

Із літературних джерел відомо, що активні методи забезпечують розвиток комунікативних навичок, здатність до самоосвіти й рефлексії [1]. Важливим аспектом застосування активних методів у викладанні є посилення інтересу і мотивації студентів до вивчення предмета, розкриття індивідуальних можливостей кожного студента. Формування позитивної мотивації до вивчення нашого предмета – дуже важливий аспект підготовки майбутнього лікаря. Ми надаємо матеріал на занятті з прикладами конкретних клінічних випадків. Студенти чіткіше оцінюють і розуміють прогалини у своїх знаннях. Усвідомлення того, що з подібними ситуаціями вони матимуть справу у своїй практичній діяльності, мотивує студентів до вивчення матеріалу. У ряді випадків приклади з практики викладача сприяють вивченню додаткової літератури.

Уявлення про компетенції формуються в студентів-медиків із молодших курсів навчання. Викладання дисциплін спочатку проводиться за системним принципом, зокрема з функціонально-клінічних позицій. Так, на кафедрах анатомії та топографічної анатомії докладно вивчаються будова окремих органів та їхня топографія. Студент використовує велику кількість термінів і понять. При освоєнні нашої дисципліни розвивається вміння встановлювати структурно-логічні зв'язки між різними розділами цих медичних знань. Поступово накопичується багаж знань. Ми наголошуємо на значенні суміжних дисциплін. Розвиваються кругозір та уявлення про будову й функції організму в цілому і органів голови та шиї зокрема.

Упровадження інноваційних підходів і сучасних методів навчання з використанням комп'ютерних технологій дозволяє інтенсифікувати процес навчання, зробити його більш наочним і спонукати студентів до активної участі в освітньому процесі. Змінюється роль викладача.

Основне завдання за використання активних методів навчання – організувати навчальний процес таким чином, щоб студент мав можливість проявити самостійність і досягти бажаних результатів, проявити творчий підхід до вивчення хірургічної стоматології.

Інноваційні методи навчання передбачають інтерактивне навчання. Його використання стало можливим у зв'язку з широким використанням у всіх сферах пізнавальної діяльності [2].

Симулятори віртуальної реальності стають у ПДМУ частиною сучасної освіти студентів-медиків. Упровадження в стоматологію віртуальної реальності ми оцінюємо як доповнення, яке може покращити дрібну моторику, координацію рухів і візуалізацію навичок.

Ситуаційні задачі стали важливою частиною навчального процесу щодо хірургічної стоматології з позицій потреб клініки. Формування клінічного мислення, у тому числі за допомогою виконання ситуаційних завдань, має